

DR. PETHŐ LÁSZLÓ

KISTÉRSÉGI PERIODIKUMOK SZÖVETSÉGE

A lokális és regionális kiadványok 2002 őszén Jászberényben megrendezett első találkozója sok új információval gazdagította a kistérségi periodikumokról kialakult képünket. (SZÍN 8/1 – 003. február) 2003-ban, a Gömörország szervezésében sorra került rimaszombati tanácskozás bővítette ismereteinket és jobb célkitűzéseket fogalmazott meg. A Dunapart, a Jászsági könyv, a Széphalom szerkesztőiben és a vendéglátókban felmerült egy szövetség alapításának igénye, s ennek érdekében egy előkészítő bizottságot is megválasztottunk. Abban is egyetértésre jutottunk, hogy 2004-ben Pakson, a Paksi Tükör vendégeként újabb találkozóra jövünk össze. Emellett egy közösen kiadott, törekvéseinket és céljainkat megjelenítő antológia kiadása sorra kerülhet.

A leendő szövetség hozzávetőleg 30-50 periodikum közreműködésére számíthat. Az általunk gondozott kiadványok jellegzetessége az, hogy kis- vagy középvárosban jelennek meg, a sűrűbb esetben kötődnek megyéhez vagy megyeszékhelyhez s különösen nem a fővároshoz.

A hasonlóságok mellett jelentős különbségek mutatkoznak, hiszen több évtizedes múlttal visszatekintő folyóirat ugyanúgy akad a mezőnyben, mint néhány éve megjelenő évkönyv. Megjelenésüket tekintve sűrűbben, negyedévente napvilágot látók ugyanúgy vannak, mint évente kiadottak. Hasonló különbségek mutatkoznak a szerkesztőségek összetételében, gyakran egy aratói kör által létrehozott egyesület vagy alapítvány, máskor egy múzeum vagy könyvtár, megint máskor valamilyen felsőoktatási intézmény képezi a szellemi háttérrel. Végül feltétlenül meg kell említeni, hogy határon belüli és határon túli kiadványok egyaránt jelentős számban lelhetők fel a kiadványok között.

Hol tartunk most? – Ha röviden és tömören akarok válaszolni, akkor az önszerveződés kezdeti szakaszában. Eddigi összevetéseinken kialakult egy maroknyi csapat, melynek tagjai ajándékoságot mutatnak a leendő szövetségben való munkálkodásra. Létezik továbbá egy, a szándékainkkal és céljainkkal konszenzuszos, hasonló létszámú szimpatizánsi kör. Rajtuk kívül az előbbieken említett közel félszáz kiadvány számottevő része eddig nem nyilvánította ki együttműködési szándékát. Szerényebb aktivitásuk részben objektív tényekkel magyarázható. Kiderült, hogy a kárpátmedenceiség követendő eszméjének gyakorlati megvalósítása – anyagi-technikai okokból – ugyancsak körülményes, többen bármennyire szeretnének, egyszerűen nem tudnak eljutni összevetéseinkre. Vannak, akik más okokból maradnak távol, ők feltételezhetően szívesebben vesznek (vesznek) részt másfajta társulásban, vagy nem tartják indokoltnak a szövetség megalakítását.

Szerveződő szövetségünknek előbb utóbb mindenképpen lényösebb helyet kell találnia a magyar periodikum- és kiadványstruktúrában, ami korántsem egyszerű feladat, hiszen a tőlünk lényegesen nagyobb publicitással, anyagi és szellemi háttérrel rendelkezők helyzete sem egyértelmű. Ráadásul esetenként némi fenntartással fogadják bennünket, mert többek szerint már így is nagyon sok folyóirat és hasonló kiadvány kap nyilvánosságot. Idén Rimaszombaton újra megerősítettük: egyáltalán nem vagyunk provinciálisak, nálunk ugyanolyan értékes és kevésbé értékes írások jelennek meg, mint a rangosnak

tekintett kiadványokban. Összegezve: leendő szövetség egyik célja tehát publicitásunk növelése és presztízsünk elismertetése lehetne. Megjegyzendő azonban, hogy vannak olyan periodikumok, melyek úgymond rangot vívtak ki maguknak, másoknak viszont még sok tennivalójuk akad ezen a téren.

Helyet kell találnunk a szerveződő-formálódó regionális, ill. kistérségi szerkezetben, ami ugyancsak összetett kérdés. Kiadványaink lényegében megelőzték a ma divatosá váló „kistérségesség” eszméjét, hiszen alapításuk, létrejöttük óta egy várost, máskor a várost és vidékét vagy kistáját képviselnek.

Bonyolultabb kérdés viszont az, hogy miként tudnak kapcsolódni a közigazgatás újabb szerveződő egységeihez. A ma középpontba helyezett, a Központi Statisztikai Hivatal által körvonalazott-ajánlott kistérségek esetében főleg demográfiai, gazdaságstatisztikai adatokkal operáltak, s kevésbé vették figyelembe egy térség hagyományait. Kiadványaink többsége viszont éppen az adott táj, város, városkörnyék értékeinek megjelenítésére törekszik. Legjobb esetben is „csak” kulturális, művészeti, művelődéstörténeti tényezőként jelennek meg, de arra általában már kevesebb lehetőségük van, hogy a helyi település(ek) formálásában is részt vállaljanak. Pedig a különféle tervek, fejlesztési koncepciók és a hozzájuk készülő szakértői anyagok megjelenítése, nyilvánosságban való megméréstetése ugyanennyire fontos lenne. Egy múlt században élt tanár, költő bemutatása az könnyebben felvállalható téma, mint a kistérség környezetvédelmi problémáinak bemutatása.

Befejezésül egy rendre visszatérő problémára, az anyagiakra is ki kell térni. Tapasztalataink szerint a kistérségek periodikumai egyáltalán nem dúskálnak, de ilyen módon megélik. Az új szerveződés keretei között mindenképpen lehetőség nyílna a hatékonyabb információcserére és arra is, hogy új finanszírozási megoldásokat tárjanak fel. Példaként említem, hogy Németországban, Alsó-Szászországban két járás Idegenforgalmi Társulást hozott létre a térség lehetőségeinek feltárására és megismertetésére. A társulás egyik fontos szereplője az ottani Honismereti Szövetség, amely évente kiadja a térség évkönyvét, az *Oldenburger Münsterland*-ot, amelynek igényesen szerkesztett kötetei évről-évre áttekintést adnak a kistérség kommunális helyzetéről, a környezetvédelem problémáiról, de számtalan történelmi, művészeti és művelődéstörténeti írást is tartalmaznak a kötetek. Az évente megjelenő 5000 példányt részben a helyi lap olvasói, részben az önkormányzatok alkalmazottai és tisztségviselői kapják. A szerkesztők legfőbb gondja ott az, hogy igényes kiadványt produkáljanak. Háttha egyszer nálunk is így lesz!